

LES FIRES AGRARIES I SALONS MONOGRAFICS A CATALUNYA  
PRESENT I FUTUR

ANTONI SEGARRA

El comerç com a activitat de bescanvi de productes o de coses en general, apareix amb l'home. Des de sempre l'home ha mostrat un immensurable afany per aconseguir tot allò que li manca, oferint en canvi allò que ell posseeix. Aquest és potser el gran secret de la humanitat.

L'activitat comercial, tal i com l'entenem, té els orígens en els pobles més antics de l'orient. Es va expandir per la Mediterrània amb els fenicis, grecs i romans, i després es féu un gran parèntesi mentre durà la dominació àrab. Si ens remuntem a aquelles èpoques, trobem que les fires ja són presents a l'antiga Grècia i a Roma, on aquestes reunions coincidien normalment amb solemnitats religioses com podrien ésser les de Delfos, Olímpia, Delos, etc.

Etimològicament, el mot fira, que prové del llatí (*feria*), designa "dia de festa", significació que deriva, potser, d'aquestes reunions més populars i religioses que no pas comercials.

és a partir del segle XI, en esdevenir-se el renaixement de l'activitat mercantil que esperonà l'Europa occidental, quan les fires manifesten una finalitat comercial amb ànim de lucre, per part d'uns concurrents, i per a satisfer unes necessitats, per part d'uns altres. I aquesta duplicitat d'interessos de l'oferta i la demanda ha perdurat tot al llarg del mil.lenni de la seva existència.

L'estudi en profunditat de les causes de la proliferació de fires agrícoles i ramaderes i llur evolució i implicacions dins la societat civil - que ompliria milers de pàgines- vindria a demostrar que les fires són i han estat sempre, bàsicament, un acte de comerç i el centre d'atenció de tota mena d'actes que s'hi relacionen. Semblant recerca seria com parlar de la mateixa història de Catalunya tan identificada de sempre amb el camp, el comerç i les celebracions populars. La seva vitalitat comercial, concretada -en part- en la xarxa de fires i mercats rurals, ha estat d'una gran importància per al país, ha configurat un símbol del seu sistema econòmic i s'ha emparentat amb el patrimoni nacional comú.

Però cal distingir entre mercat i fira. Les fires les podem diferenciar dels mercats perquè aquests últims formen part de la vida ordinària, tenen una celebració més assídua -generalment són setmanals-, llur àmbit d'influència és relativament reduït i llur marc es destina a intercanvis comercials comuns i corrents d'articles peribles. L'àmbit de projecció de la fira abraça més extensió que la dels mercats i obliga als assistents a fer desplaçaments més llargs ja que s'hi troben productes generalment no peribles i poc freqüents als mercats habituals, però que cal renovar de tant en tant. Aquest és el cas del bestiar, de la maquinària, dels complements, etc.

El punt en comú d'aquestes manifestacions comercials és que totes dues relacionen els compradors i els venedors d'àrees geogràfiques diferents i intercanvien mercaderies per diners, a més a més de tota mena de notícies i informacions, sense les quals les fires i els mercats perdrien una bona part de la seva raó d'ésser.

Avui dia s'observa que sota la denominació de fira hom inclou un ampli repertori de manifestacions que va des de fires locals a altres d'abast internacional o aquelles que són autèntics mercats. Atenent a aquesta dispersió de conceptes, cal adequar una definició que identifiqui el fenomen *Fira Agrària* remetent-nos a la realitat del món dels firaires vinculats al camp en el temps i el context actuals, fent cas omís de les definicions que es troben a les enciclopèdies convencionals. Aquesta definició podria ésser expressada segons aquesta doble vessant:

a. Fira de mostres general, en uns dies i lloc determinats, que presenta un contingut d'índole agro-pecuària superior, en nombre d'expositors, a la meitat de l'oferta total. La presència comercial del sector agrari dins el conjunt de l'esdeveniment és important per ella mateixa i en relació amb els altres sectors participants.

b. Manifestació, en uns dies i lloc determinats, on la presència del sector agro-pecuari és sempre important (exclusiva o quasi exclusiva) i persegueix una finalitat de tipus divulgatiu. L'esdeveniment, convertit en una mostra sectorial o monogràfica, no té interessos comercials a curt termini, però sí que té, en canvi, l'objectiu de promoció d'un determinat producte agrícola o d'una espècie ramadera d'alta qualitat.

La fira és un esdeveniment de tipus socio-econòmic que forma part de la nostra cultura, de la nostra història col·lectiva essent precisament Catalunya un país d'una vasta riquesa firal. Celebració familiar i entranyable per a la pagesia d'arreu, aquesta manifestació no és un fet desconegut per a ningú. La seva essència multidisciplinària, determinada en tres menes de funcions: l'econòmica i/o comercial, la divulgativa i/o formativa i la tradicional i/o popular, l'ha configurada com una manifestació tant útil com estimada a moltes contrades rurals i, en general, a tot el conjunt de la societat.

A les nostres comarques, les fires que s'hi duen a terme dominen, amb trets d'exclusivitat, les facetes agrícola i ramadera. D'un total de 142 fires de caràcter comarcal o intercomarcal, a més de les que són d'àmbit estatal i internacional, 91 són de caire manifestament agro-pecuari i on concorren una gran quantitat de temàtiques i una diversitat de subsectors considerable. En aquest sentit, l'historiador Pau Vila ho comentava així: "S'ha parlat molt del mosaic català. S'ha dit que una constant del món català és l'heterogeneïtat. També el món de les fires és divers, contrastat, heterogeni i bigarrat".

L'observació no està exempta de raó. En conjunt, el contingut de les fires, totalment o parcialment agro-pecuàries, presenta un aparador força assortit, curull de tota mena de productes de la terra i d'animals. Hom hi troba des de conills i tractors fins a espàrrecs i melons; des d'hortalisses i perdius fins a avellanes i cavalls; des de cireres i abelles fins a motocultors i avets, etc.

Ara bé: aquella fira tradicional, múltiple i popular, majoritària abans, on hom trobava i oferia una gran diversitat de productes i d'animals, actualment sembla deixar pas a un tipus de manifestació més professional, que tendeix cap a una especialització, bo i concretant la seva temàtica i amb uns objectius ben delimitats com poden ésser la

divulgació d'un producte agrícola determinat, la promoció de la ramaderia de la zona i l'impuls del comerç de cara al camp. I tot això acompanyat, a més a més, de variades activitats adreçades tant a l'home de camp com a un públic més general.

Fent un recompte de les diverses facetes que ofereixen les fires considerades de caire agro-pecuari (dades del 1986), resulta que a 11 d'elles el sector agrari és minoritari o no significatiu dins el conjunt de l'oferta; a 31, la presència del sector agrari dins l'oferta és important però no predominant; a 44, la presència del sector agrari dins l'oferta és majoritària; a 53, la fira mostra un aspecte determinat de promoció no vinculat a l'oferta comercial; i, finalment, a 8, es tracta d'una manifestació exclusiva del sector agrari que té com a finalitat la promoció sense una voluntat comercial definida.

Els veritables protagonistes de les fires són els expositors, els professionals i el públic que les visita. De l'extensió i varietats dels articles exposats i el rang dels concursos, activitats o actes culturals que s'hi desenvolupen deriva la magnitud pel que fa a la major o menor assistència d'empreses, l'afluència de persones i el moviment de diners. Aquests components bàsics converteixen en font de prosperitat les poblacions on se celebren fires, la qual cosa explica que aquestes localitats s'hagin vist sempre afavorides per una colla de privilegis i ajuts per part dels poders públics. El benefici obtingut constituïa un important rengló per a l'erari municipal i, en general, els reis o els senyors es reservaven una part dels drets recaptats.

La relació entre la població (poble, vila o ciutat) i la seva fira sol ésser molt estreta. Aquesta, en concentrar al seu voltant un sector o gremi determinat -en el nostre cas l'agro-pecuari- a més de reportar-li renom i benefici, en conforma un aparador local de la pròpia vitalitat i esdevé la plataforma per al foment del comerç; elements que, implícitament, la població capitalitza.

A totes les fires trobem uns elements comuns que hi conflueixen d'una manera més o menys manifesta i que, segons les influències del moment, s'accentuen o bé es dilueixen. Aquests elements són, entre d'altres: la voluntat de comerç, el renom o capitalitat de la població, els antics camins ramaders del seu terme, la relació amb la festivitat d'un sant o una celebració religiosa determinada, i la fidelitat a la tradició popular, la qual es demostra amb la continuïtat de la "petita història" de la fira heretada.

De tot això ha sorgit, d'una manera generalitzada, allò que podríem anomenar la "vocació popular de la fira" que s'ha manifestat al llarg dels segles i s'ha donat, invariablement, a totes les comarques de Catalunya. Actualment, només 6 comarques no celebren cap fira de contingut agrari.

Les fires, però, són alguna cosa més que uns recintes plens d'articles i animals per a vendre o concursar. Són també l'ànima de la comarca o població, que estreny lligams amb unes altres localitats pel bé d'un interès comú. I en aquesta diada, la gent es muda i els pobles canvien de fesomia, els cotxes deixen lloc a les parades i els estands, i tot

plegat conforma un ambient distès i amable on hom pot conversar amb l'amic i s'aprofita el temps per a fer tractes i negocis, o potser per a desfermar-los.

Si considerem que el nombre de fires que es realitza en un país pot ésser un indicador del dinamisme d'un sector concret, la proliferació que avui es dona de fires relacionades amb el camp -91- a més dels salons monogràfics, denota una inquietud professional digna d'ésser tinguda en compte. Paral·lelament, també evidencia la confluència de factors de tipus social, polític, legal i conòmic que ha afavorit aquesta eclosió.

Pel que fa als salons monogràfics especialitzats, la cosa és diferent. Instaurats, en la majoria dels casos, els anys vuitanta, amb un caire altament professionalitzat i adreçats als qui treballen en un sector concret, estan marcant la pauta de com i per on anirà la relació entre les cases comercials amb els empresaris i els tècnics agro-pecuaris. D'altra banda, tot fa pensar que els possibles interessos de tipus polític se supeditaran als de caràcter comercial i tècnic.

Els salons especialitzats actuals són: EXPOAVIGA -el Saló monogràfic ramader per excel·lència- a Barcelona, EUROFRUIT i INCOPORC a Lleida, CUNIEXPO i FIRESME a Mataró, i FIRAVI a Vilafranca del Penedès. La tendència que hom preveu a tots ells és la de consolidar-se i ampliar llur oferta. D'altra banda, també hom preveu l'especialització d'algunes fires pel que fa a aspectes puntuals, com per exemple l'apicultura, determinades espècies ramaderes, etc.

Per acabar, cal dir que la creació i posterior desenvolupament de les fires emparades pel marc legal i jurídic que dicta la Llei de Fires Comercials 9/1984 i el seu Decret de Desenvolupament de 1987, contribuiran, sens dubte, a la necessària unitat de criteris dels protagonistes relacionats amb el tema: l'Administració, les entitats organitzadores, l'oferta comercial i la demanda.